

A DOLGOZÓ IFJUSÁG A MŰSZAKI KÖNYVTÁRAKBAN.

A fiatalok fejlődésének biztosítása minden tekintetben igen fontos feladat. Pártunk és kormányunk novemberi határozatai különösen hangsúlyozzák ennek a kérdésnek jelentőségét a műszaki fejlesztés és a műszaki propaganda szempontjából. Amikor most ezt a kérdést összekapcsoljuk a műszaki könyvtárak tevékenységével, leghelyesebb ha a Komszomol XII. kongresszusának határozataira hivatkozunk, amelyek kimondják, hogy "...az ifjúság körében tömegmozgalmat kell indítani a technika elsajátítása érdekében. Minden fiatal munkás... köteles buzgón tanulni szakmáját, köteles megismerkedni az élenjáró munkamódszerekkel, az új technikával. Ennek a fontos feladatnak a megvalósításához segítséget kell nyújtaniok a könyvtáraknak is, a városi, járási, községi, szakszervezeti, m ű s z a k i és kolhozkönyvtáraknak egyaránt." /1/ A könyvtáraknak és a könyvtárosoknak kell megtanítaniok a fiatalokat arra, hogy milyen segítséget kaphatnak fejlődésükhöz, munkájukhoz a szakirodalomból. Jól működő műszaki könyvtárosaink máris sok olyan példát tudnak felsorolni, amikor az idejében és jól megválasztott könyvtári szolgáltatás komoly segítséget jelentett a fiatal dolgozók fejlődésében, munkájában. /2,3/ Jelen cikk célja, hogy rámutasson arra az utra, azokra a módszerekre, amelyekkel műszaki könyvtárosaink elmélyíthetik, állandóvá és módszeressé tehetik kapcsolataikat a dolgozó ifjúsággal, különösen pedig az ifjúság termelő tevékenységével.

Kettős cél érdekében.

Amennyiben legelőször azokat a célkitűzéseket kívánjuk tisztázni, amelyek szükségesek ahhoz, hogy mint műszaki könyvtárosok jó munkát végezhessünk a dolgozó ifjúság körében -e rövid bevezető után is nyilvánvalóvá válik-, hogy két fontos területre kell működésünket irányítani:

- 1./ Az ifjúság politechnikai képzése. Mi ennek a lényege? "A tudomány törvényei érvényesülésének feltárása a modern iparban és mezőgazdaságban és bizonyos

gyakorlati termelési készségek nyújtása." /4/ Nem fér kétség ahhoz, hogy a műszaki könyvtáros is nagymértékben közreműködhet abban, hogy megismertessük ezeket a törvényeket, hogy a dolgozó fiatalság a természettudományos irodalmon keresztül felvértezhesse magát a tudomány. törvényeinek megismerésével. /5/

Mit kell e téren elsősorban megismertetnünk az ifjúsággal? A termelés alapjait:

- a/ a modern technikát /a gépek 3 fő alaptípusát: a meghajtó-, a végrehajtó- és megmunkáló gépeket; a különböző átviteli szerkezeteket. Ide tartozik az energetika és az általános géptan területén való általános tájékoztatás./
- b/ a modern technológiát /a mechanikai- és a kémiai technológiát és az agronómia alapvető követelményeit./
- c/ a termelés szervezésének alapjait /a tervezés, szervezés és ellenőrzés alapelveit./

Mindezeknek érdekében különféle lehetőségek és módszerek állnak rendelkezésre, most csak azokkal kívánunk foglalkozni, amelyek a szakkönyvtárosi munka során használhatók fel.

- 2./ Az ifjúság termelő munkájának közvetlen segítése.
Természetesen a politechnikai műveltség nem öncélú, az elsajátított kultúrát, tudományt és technikát össze kell kapcsolni a szocializmus építését jelentő termelő munkában való aktív részvétellel. /6/ Ehhez nyújthatja a műszaki könyvtáros a fiataloknak a második nagy segítséget. A szakkönyvtáros segítse a dolgozó ifjúságot abban, hogy megtanulják, hogyan lehet minél jobban meghonosítani a tudományt a termelésben. Ez a munka tartalmilag azonos a felnőtt dolgozók körében végzett műszaki propaganda munkával, azonban módszereit tekintve -fiatal, kezdő olvasókról és munkásokról van szó- sokban különbözik attól. /7/ Ezeket a különbségeket sem szabad szem elől tévesztenünk, ha eredményesen akarunk foglalkozni a dolgozóknak ezzel a rétegével, ha az ifjúságot rendszeresen támogatni akarjuk olyan szakirodalommal, amely közvetlen termelőmunkáját segíti.

Kapcsolat a DISZ-el

A dolgozó fiatalok és a műszaki könyvtár kapcsolatának megteremtése legszervezettebben a műszaki könyvtáros és a DISZ bizottság együttműködésével valósítható meg.

Vegyünk először egy konkrét példát a MÁVAG-ból. Itt a párt és a kormány határozatainak szellemében, a SZOT elnökségének határozata /"A szakszervezetek feladatairól a szakoktatásban és a műszaki propagandában"/ alapján létrehozták a "Szakoktatási és műszaki propagandabizottság"-ot. Ebben, a működése révén fontos szervvé vált bizottságban, résztvesz a DISZ bizottság titkára és a műszaki könyvtár vezetője is. Ezen a bizottságon keresztül megvalósult a dolgozó fiatalok bevonása a műszaki fejlesztésbe. A bizottság az 1956. évben a következő határozatokat hozta a fenti cél érdekében:

A fiatalok kérdéseivel való foglalkozás érdekében a DISZ titkáron és a műszaki könyvtáron kívül bevonták a bizottságba az MTH iskola igazgatóját is.

A bizottságban összeegyeztetik a továbbképző tanfolyamok és az MTH oktatási programját. A fiatalok ügyét ebben a tekintetben is külön vizsgálják; biztosítják a végzett MTH-sok továbbtanulását.

A könyvtáros megismerve az oktatási programot közvetlen kapcsolatba lép az oktatókkal, közli velük, hogy milyen szakirodalmat tud rendelkezésükre bocsátani, amiből együttesen kiválasztják a legmegfelelőbb szakkönyveket és fordításokat. /Ennek a teendőnek lelkiismeretes végzésére példa, hogy legutóbb a megindult rajztanfolyam hallgatóinak segítségére és a kezdő olvasók - főleg a fiatalok - műszaki rajz- olvasási készségének fejlesztésére a könyvtár lefordíttatta MOGILIJ: Műszaki rajz, című 1955-ben Moszkvában megjelent művét, amit sokszorosítva osztott szét a hallgatók és érdeklődők között./

A bizottság utasította a DISZ titkárt és a műszaki könyvtárost, hogy együttesen szervezzék meg a műszaki propaganda hálózatát a DISZ szervezetben. Ennek alapján minden DISZ alapszervezetben műszaki propagandistákat szerveznek, akik állandó kapcsolatban állnak a könyvtárossal: értesítést kapnak a legújabb szakirodalomról, értesítést adnak a fiatalok igényeiről, stb. Ez a hálózat fogja a jövőben megszervezni a különféle könyvismertetőket is, a művezetők és tanárok bevonásával, külön az ifjúság részére. A propagandisták tervében szerepel az is, hogy a DISZ tagokat rendszeresen beszámoltatják arról, hogy milyen műszaki könyveket olvastak, illetve olvasnak. DISZ összejöveteleken a műszaki könyvtáros alkalmat kap könyvtárának és szolgáltatásainak ismertetésére.

A DISZ műszaki propagandista hálózatához hasonlóan kialakítják a sztahanovisták propagandista-hálózatát is. Tervük szerint a műszaki klubban /8/ megteremtik ennek a

két hálózatnak /a fiataloknak és a sztahanovistáknak/ együttműködését.

Rendszeres időközökben szakmai bemutatókat tartanak, különös figyelemmel az ifjúság igényeire. Ezeknek a bemutatóknak során február 15.-én a mozdonyműhelyben bemutatták a Koleszov-féle gyorsvágást. A bemutatón 60 dolgozó, közöttük több mint 40 ifjumunkás vett részt. Február 24.-én a Sztani i Insztrument egyik cikke alapján elkészült Huzovszkin leszurókést mutatják be. A jövőben a szakmai bemutatókat szakmai filmek vetítésével fogják kiegészíteni.

A bizottság kezdeményezésére a műszaki könyvtáros bibliográfiákat készített, amelyeket plakát formájában /plakátbibliográfiák/ terjesztenek az egyes gyárrészekben.

Természetesen nem ez az egyetlen formája a műszaki könyvtáros és a DISZ bizottság közti kapcsolat megteremtésének és elmélyítésének. Helyes az a módszer is, ha a műszaki könyvtáros könyvtárbizottságának tagjai közé meghívja a DISZ bizottság delegáltját is, és itt dolgozzák közösen ki az ifjúság műszaki irodalommal való ellátásának programját. Lényeges, hogy ez a kapcsolat állandó és rendszeres legyen. A végzett munka ellenőrzésére pedig legmegfelelőbb a DISZ bizottság bizonyos időközönként /félévenként/ meghívja ülésére a műszaki könyvtárost, az elmúlt időszak eredményeinek értékelésére és a további feladatok megbeszélésére.

A műszaki könyvtár megismertetése.

A műszaki könyvtár működését, igénybevételének lehetőségeit és szolgáltatásait kell legelsősorban ismertetni a dolgozó fiatalokkal.

Különféle utakon tehetjük ezt, de mindig ügyeljünk arra, hogy ne sablonos, szürke, általánosságban mozgó módszerekkel dolgozzunk. A fiatalság felé nem alkalmasak ugyanazok a propaganda módszerek, amelyek egyuttal a felnőtt dolgozók felé is irányulnak. Amennyiben nincs lehetőség arra, hogy az ifjúsághoz külön szóljunk az általános körülmértetések keretében szenteljünk külön részt a fiatalok figyelmének felkeltésére. Közvetlenebb hang, a bizalom megszerzésének nagyobb szüksége kell, hogy kicsendüljön ezekből a felhívásokból. /9/

A fiatalság felé irányuló könyvtári tömegpropaganda elé a következő célt kell kitűzni: "Minden DISZ tag legyen a műszaki könyvtár olvasója!" Az ismertetések eszközei a következők:

Személyes agitáció. A DISZ szervezet kijelölt aktivái, akik a műszaki könyvtárossal együttesen kialakították a személyes meggyőzés legjobb helyi érveit, külön - külön beszélgessenek minden fiattal. Ismertessék velük, hogy továbbfejlődésükhöz, munka közben felmerülő problémáik megoldásához milyen segítséget kaphatnak a szakkönyvtártól és hívják fel figyelmüket az önképzés jelentőségére. /Használható érvként mindenhol felhasználhatjuk egy-két fiatal helyi példáját, akik munkájuk, előmenetelük során eredményesen felhasználták már a szakirodalmat./

Ebbe a csoportba sorolhatjuk még mindazt a könyvtári propagandán már tulmenő formát is, amellyel a könyvtáros egy-egy fiatal sajátlagos igényeinek megfelelő szakirodalmat ajánl. Egy példát erre: A lelingrádi Sztálin gyár ifjúság munkás esztergályosa, Fedotov Viktor, egyik reggel cédulát talált munkahelyén. A műszaki könyvtár küldte és szövege a következő volt: "Kedves Fedotov elvtárs! Segítséget ajánlunk önnek szakképzettsége emeléséhez, hogy elérje az 5. fokozatot." Ezután szakkönyvek felsorolása következett./10/

Könyvtári tömegpropaganda. A személyes agitáció mellett tömegpropagandát is kell folytatni a műszaki könyvtár megismertetésére. Az ifjuság összejövetelein - a DISZ bizottsággal való előzetes megbeszélés alapján - ismertethető a műszaki könyvtár működése, igénybevételeinek lehetősége, szolgáltatásai. K ü l ö n röplappal, sokszorosított ismertetővel, plakáttal, újságcikkekkel, faliújságokkal forduljunk c s a k az ifjusághoz. A műszaki könyvtár építse ki kapcsolatát - ahol van - az MTH iskolával is. Szerezzen módot arra, hogy az ott folyó oktatás keretében is eljusson az ifjusághoz. A dolgozó fiatalok tanárait, mestereit nyerve meg a műszaki könyvtár propagandistáivá és rajtuk keresztül is propagálja könyvtárának működését. He- lyes, ha a DISZ bizottsággal karöltve, megszervezi a fiatalok csoportos látogatását könyvtárában.

Mit nyujthat a műszaki könyvtár az ifjuságnak?

A politechnikai képzés és a termelő munka közvetlen segítésének kettős célja érdekében nem állhatunk meg ott, hogy a fiatalokkal megismertettjük könyvtárunkat. Szolgáltatásainkkal újra és újra fel kell keresnünk a kezdő olvasóknak ezt a táborát, mert csak következetes és tervszerű munkával biztosíthatjuk, hogy állandó olvasókká váljanak, olyan művelt dolgozókká, akik mindennapi munkájuk során és fejlődésükben nem nélkülözhetik a szakirodalom segítségét. Befe-

jezésül ezek közül a módszerek közül emelünk ki néhány tipikus és bevált kezdeményezést, anélkül, hogy rendszerességre és teljességre törekednénk.

A József Attila olvasómozgalom eredményességének tekintetében is nagy szerepe van a szakkönyvtárosoknak. Szerezze meg a DISZ bizottságtól azoknak a fiataloknak névsorát, akik beneveztek ebbe a mozgalomba. Ezek részére - akár személyekre szólóan, akár egységesen mint az Ikarus tette - állítsa össze a kötelező olvasmányok sorában elolvasandó műszaki könyvek ajánló jegyzékét. Természetesen ez a lista, helyesebben ajánló bibliográfia, olyan műveket tartalmaz, amelyek az ifjúság politechnikai képzését és termelőmunkáját egyaránt hivatva vannak elősegíteni. A könyvtáros az összeállításnál vegye igénybe a fiatalok mestereinek, tanárainak, műhely- és iroda-, vezetőjének tanácsát. Nem elhanyagolható szempont az, hogy csak hozzáférhető műveket ajánljunk, amelyek vagy a műszaki-, vagy a szakszervezeti-, vagy az MTH iskola könyvtárában megtalálhatók.

A műszaki könyvtáros - a DISZ aktívák bevonásával - végezzen közvéleménykutatást, hogy a fiatalok milyen műszaki lapokat szeretnének folyamatosan olvasni, és mintegy ingyenes előfizetésként, szervezze meg e folyóiratok körözését az érdekeltek között. Ugyanez a módszer kis változtatással alkalmazható a könyvek beszerzésénél is.

A különbéle olvasótervek készítése szintén fontos feladat. A műszaki könyvtáros vegye fel az érintkezést a szakszervezeti könyvtárossal és dolgozzanak ki közös programot arra, hogyan szélesítsék ki a csak szépirodalmat olvasó fiatalok érdeklődési körét. Legfontosabb szempont ezekben a fokozatosság elve és hogy lehetőleg egyénekhez szóljanak./11/ Elsősorban a fiatalokról készítsünk elemző törzslapokat, amelyeken feltüntetendő az illető érdeklődési köre, hogy tanul-e és milyen fokon. Külön kell foglalkoznunk - irodalmi igényeik felkeltése céljából - a szervezett tanulásban résztvevőkkel és azokkal, akik nem jó eredménnyel végzik tanulmányaikat.

A DISZ bizottság és a műszaki könyvtár tartsa nyilván és propagálja az ujító fiatalokat, akik a szakirodalom alapján készítették el ujitásaikat. Ez az egyik legjobb propaganda lehetősége a műszaki irodalomnak; gyakorlatilag példázza, hogy a fejlődés, tanulás anyagi előnyökkel is járhat.

A műszaki tömegpropaganda a legváltozatosabb közvetlen célokat tűzheti ki maga elé. Műszaki könyvtáraink munkáját e téren általában következetlenség jellemzi. Hadd álljon

itt azonban jó példaként egy szovjet péda, a viborgi kulturális műszaki tömegpropagandájának tervszerű célkitűzés-sorozata:

- 1./ A szovjet technika és tudomány a nép szolgálatában;
- 2./ Haladó szovjet feltalálók, ujitók;
- 3./ Az orosz tudomány elsőbbsége a világhírű felfedezésekben;
- 4./ Kiváló orosz tudósok és felfedezők;
- 5./ A tudomány és termelés alkotó együttműködése;
- 6./ A termelés kulturájáért;
- 7./ A takarékoságért;
- 8./ A műszaki fejlesztésért;
- 9./ Leningrád a technikai haladásért vívott harcban.

A fiataloknak szóló különféle konzultációk megtartása is részben a műszaki könyvtáron mulik. A fenti példánál maradva például a fiatal olvasók szakképzettségének emelésére és a munkatermelékenység fokozására a leningrádi üzemek egy részében a műszaki könyvtárak közös programot dolgoztak ki. E program keretében rendszeres konzultációt tartanak, amelyeken a fiatalokat megtanítják pl. a szakirodalomban található műszaki rajzok olvasására. Hazánkban az MTH módszertani intézete kezdeményezte ugyanezt - most a szakkönyvtárosokon a sor, hogy elősegítsék fiatal olvasóik ilyen irányú fejlődését. Ugyanez vonatkozik a műszaki könyvekből való jegyzetelés módszertanára is. /Természetesen az OMK-nak is megvannak a feladatai ezzel kapcsolatban./

A különféle tanfolyamok és a szakköri munka figyelemmel kísérését, a résztvevők irodalommal való ellátását is be kell állítani a könyvtár munkatervébe.

Állítsuk ki a fiatalok alkotásait. A műszaki könyvtár vitrinjeiben, a műszaki klubban, vagy másutt rendezzünk bizonyos időközökben kiállításokat a fiatalok termelő munkájának, szakköri alkotásainak alkotó kedvteléseinek eredményeiből és gyűjteményeiből. A kiállítások alkalmával mindig mutassuk be azokat a műveket; könyveket, újságcikkeket, fordításokat, amelyeket felhasználtak kiállított tárgyaik elkészítésénél. /12,13/

- x -

A fentiekben vázlatosan bemutatott célkitűzések megvalósítása és a módszerek alkalmazása csak a DISZ bizottsággal, a szakszervezeti- és az MTH könyvtárral, a fiatalok oktatóival való állandó kapcsolat révén valósítható meg. Törekedjünk tervszerűen arra, hogy a dolgozó fiatalok megismerjék a vállalati műszaki könyvtárakat, otthonosan mo-

zognak az ott található szakirodalmi anyag birodalmában és bizalommal vegyék kezükbe azt a tájékoztatást és műszaki irodalmat, amelynek ajánlása és terjesztése elsőrendű feladata minden műszaki könyvtárosnak.

I r o d a l o m :

- /1/ A Komszomol XII. kongresszusa és a könyvtárak feladatai. A Könyvtáros, 1954. máj. p. 1 - 6.
- /2/ KVAKOVSZKY IVÁN: Ipari tanulók a műszaki könyvtárakban. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1955. 6. sz. p. 34 - 37.
- /3/ KVAKOVSZKY IVÁN: Hogyan foglalkozzunk az ipari tanulókkal az üzemi könyvtárakban? A Könyvtáros, 1956. jan. p. 4 - 6.
- /4/ JÓBORU MAGDA: A politechnikai oktatás szerepe az ifjúság kommunista nevelésében. Köznevelés, 1954. febr. p. 25-27. ápr. p. 73 - 75. máj. p. 102 - 103.
- /5/ ROZNIKOV, A.: Hogyan támogatja a könyvtár a tanulók politechnikai oktatását? A Könyvtáros, 1954. okt. p. 21-24.
- /6/ Az ifjúság körében végzett kulturális és politikai nevelő munka. /A Szovjetunió és a népi demokráciák könyvtárügye 25./ Bp.: OSzK. 1952. 34 p.
- /7/ HODZSAEVA, M.: A dolgozó ifjúság olvasásának irányítása. Könyvtári Tájékoztató, 1955. máj. p. 1 - 3.
- /8/ SPEER, H.: Über die Klubs junger Techniker in den Betrieben und ihre Unterstützung durch die Bibliothekare. Der Bibliothekar, 1953. márc. p. 248 - 251.
- /9/ Knigu rabocsej molodezsi. Iz opita masszovoj rabotü bibliotek Leningrada. Moszkva: Bibl. Lenin, 1952. 48 p.
- /10/ Rabota sz proizvodstvenno-tehniczeszkov knigoj v profszozjuznüh bibliotekah. Moszkva: Profizdat, 1951. 29 p.
- /11/ HEGEDÜS MAGDA: A politechnikai műveltség terjesztése. A Könyvtáros, 1953. máj. p. 13 - 14. szept. 12 - 13.
- /12/ FORTINER, V.: Creative hobbies of teen-agers. Wilson Library Bulletin, 1954. júl. p. 586 - 587.
- /13/ ROOS, J.: Young people and public libraries. Library Trends, 1954. okt. p. 129 - 140.

Gazda Erzsébet - Balázs Sándor
